

เอกสารวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคง

ฉบับที่ ๑๑/๕๙ (๑ - ๓๐ เม.ย.๕๙)

การปรับยุทธศาสตร์และนโยบายความมั่นคงของมหาอำนาจ กับ ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย

สถานการณ์ด้านความมั่นคงของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วหลากหลายในปัจจุบัน มีผลกระทบกับทุกประเทศ และเชื่อมโยงกับทุกภูมิภาคอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ ทุกประเทศที่เกี่ยวข้องต่างต้องติดตามสถานการณ์ ปรับบทบาทท่าที กำหนดนโยบายภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อสถานการณ์ โดยมุ่งผลประโยชน์ของรัฐและประชาชนของตนเป็นหลัก สำหรับประเทศมหาอำนาจการปรับยุทธศาสตร์ฯ นอกจากเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ของตนแล้ว ยังต้องสนับสนุนต่อการขยายบทบาทและความเป็นผู้นำของตนในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลกอีกด้วย

เมื่อช่วงต้นปี ๒๐๑๕ สหรัฐฯ ได้ออกยุทธศาสตร์ความมั่นคงฉบับใหม่ (The 2015 National Security Strategy) ที่มุ่งส่งเสริมบทบาทการเป็นมหาอำนาจของตน และมุ่งสร้างความมั่นคงกับพันธมิตรทั่วโลก ในกรอบความมั่นคงร่วมกัน ตามยุทธศาสตร์นี้สหรัฐฯ จะคงรักษาความแข็งแกร่งกับพันธมิตรที่มีอยู่เดิม สร้างเสถียรภาพและสันติภาพในพื้นที่ขัดแย้ง ขยายบทบาททางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาคต่างๆ และมุ่งให้ความสำคัญกับเอเชียและแปซิฟิก (Pivot to Asia) ยิ่งขึ้น

และต่อมาในปลายปี ๒๐๑๕ มหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียอย่างจีนก็ได้มีการปรับท่าทีและยุทธศาสตร์ของประเทศอย่างรอบด้านครั้งใหญ่ในรอบ ๓๐ ปี ตามแนวคิดการปฏิรูปเชิงลึกที่ครอบคลุม (Comprehensively Deepening Reform) ตามมาด้วยแผนการปฏิรูปกองทัพจีน ๒๐๒๐ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (ค.ศ.2016-2020)

สหรัฐฯ กับยุทธศาสตร์ความมั่นคงฉบับใหม่ (The 2015 National Security Strategy)

สหรัฐฯ ออกยุทธศาสตร์ความมั่นคงฉบับใหม่เมื่อ ก.พ.๕๘ เพื่อ

ปรับบทบาทด้านความมั่นคงของตนในเวทีโลก ซึ่งยุทธศาสตร์นี้ในการอ้างบทบาทนำ (leading Roles) และรักษาความเป็นผู้นำของสหรัฐฯ ในด้านต่างๆ สนองตอบต่อสหรัฐฯ ดังนี้

สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ สหรัฐฯ มองว่าสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป กระทบต่อความมั่นคงของสหรัฐฯ ซึ่งมีบางประเทศได้กระทำการในลักษณะที่คุกคามความมั่นคงระหว่างประเทศและผลประโยชน์ของสหรัฐฯ อาทิ การใช้กำลังทหารล่วงล้ำอธิปไตยของรัฐอื่นโดยรัสเซีย โครงการอาวุธนิวเคลียร์ของอิหร่านและเกาหลีเหนือ การสนับสนุนการก่อการร้ายของอิหร่าน และภาวะของจีนที่เพิ่มความตึงเครียดในภูมิภาค เป็นต้น โดยสหรัฐฯ จะรักษาความแข็งแกร่งกับพันธมิตรในยุโรป สร้างเสถียรภาพและสันติภาพในตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ ขยายบทบาทในแอฟริกา และมุ่งสร้างสมดุลอำนาจในเอเชียและแปซิฟิก

ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของสหรัฐฯ ปี 2015 (The 2015 National Security Strategy)

- สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ กระทบต่อความมั่นคงของประเทศต่างๆ อาทิ ภาวะของจีนที่เพิ่มความตึงเครียดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เป็นต้น
- สถานะแวดล้อมทางการทหาร รูปแบบและพัฒนาการของความขัดแย้ง ประกอบด้วย (๑) ความขัดแย้งระหว่างรัฐ (๒) ความขัดแย้งที่มีรัฐ และ (๓) ความขัดแย้งแบบผสม
- ยุทธศาสตร์การทหารเชิงบูรณาการ ปกป้องผลประโยชน์ของชาติ การอยู่รอดของประเทศ การป้องกันการบุกรุกดินแดนสหรัฐฯ การสนับสนุนระบบเศรษฐกิจโลก เป็นต้น

ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย

การปฏิรูปเชิงลึกที่ครอบคลุม (Comprehensively Deepening Reform)

- แผนปฏิรูปกองทัพจีน (Modernization Plan : Vision 2020) จากเดิมที่มุ่งเน้น "เชิงรับ" ไปเป็นรูปแบบ "เชิงรุก" และให้ความสำคัญด้านความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security) เป็นสำคัญ
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ ๑๓ (ค.ศ.2016-2020) เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาของจีนซึ่งจะเป็นผลดีต่อการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

Infographic by: กศย.ศศย.สพท.

สถานะแวดล้อมทางการทหาร แม้สหรัฐฯ ยังคงเป็นประเทศที่มีความมั่นคงทางทหารสูงสุด แต่เทคโนโลยีใหม่ได้เพิ่มขีดความสามารถทางทหารของรัฐและองค์กรสุดโต่งนิยมความรุนแรงด้วยเช่นกัน ทำให้เกิดการช่วงชิงความได้เปรียบทางการทหารและทรัพยากร ในรูปแบบของความขัดแย้ง เช่น ๑) ความขัดแย้งระหว่างรัฐ ๒) ความขัดแย้งที่มีสหรัฐฯ และ ๓) ความขัดแย้งแบบผสม ซึ่งความขัดแย้งระหว่างรัฐจะลดลงเรื่อยๆ แต่ความขัดแย้งที่มีสหรัฐฯ และแบบผสมจะเพิ่มและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

ยุทธศาสตร์การทหารเชิงบูรณาการของสหรัฐฯ สหรัฐฯ ยังคงมุ่งปกป้องผลประโยชน์ของชาติ การอยู่รอดของประเทศ การป้องกันการบุกรุกดินแดนสหรัฐฯ การสนับสนุนระบบเศรษฐกิจโลก การเสริมศักยภาพของพันธมิตรสหรัฐฯ การคุ้มครองพลเมืองสหรัฐฯ ในต่างประเทศ และการปกป้องค่านิยมของสหรัฐฯ

จีน กับการปฏิรูปเชิงลึกที่ครอบคลุม (Comprehensively Deepening Reform)

จีนภายใต้การนำของ นายสี จิ้นผิง ผู้นำจีนคนใหม่ ได้ปรับท่าทีของตนและปฏิรูปประเทศครั้งใหญ่สุดในรอบ ๓๐ ปี ภายใต้แผน “การปฏิรูปเชิงลึกที่ครอบคลุม” (Comprehensively Deepening Reform) ซึ่งรัฐบาลจีน ตั้งเป้าไว้ ๑๕ เรื่อง ๖๐ ภารกิจ *ครอบคลุมทั้งด้านของเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการป้องกันประเทศ* ด้วยการปรับยุทธศาสตร์และวางนโยบายต่างๆ ตอบสนองต่อการปฏิรูปประเทศข้างต้น อาทิ

การปฏิรูปทางการทหาร : แผนปฏิรูปกองทัพจีน(Modernization Plan : Vision 2020) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ ความทันสมัย ความแข็งแกร่ง การควบคุมที่มีประสิทธิภาพ มีเป้าหมาย คือ การสร้างหน่วยรบที่ดีที่สุด และได้ปรับยุทธศาสตร์ทหารจากเดิมที่มุ่งเน้น “เชิงรับ” ไปเป็นรูปแบบ “เชิงรุก” โดยให้น้ำหนักกับความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security) เป็นสำคัญ

การปฏิรูปประเทศในทุกมิติ : แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๓) ซึ่งจะขึ้นนำการพัฒนาของจีนใน ๕ ปีข้างหน้า ด้วยการกำหนดทิศทางการปฏิรูปและการพัฒนาประเทศอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะ ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

การปรับยุทธศาสตร์และนโยบายความมั่นคงของมหาอำนาจ กับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย

ตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงใหม่ปี ๒๐๑๕ ของสหรัฐฯ มุ่งให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชีย เนื่องจากสหรัฐฯ มองว่าภูมิภาคนี้จะเติบโตอย่างรวดเร็ว ขณะที่ภูมิภาคนี้จะมีพลวัตด้านความมั่นคงอย่างมาก การแข่งขันแย่งชิงผลประโยชน์ทางทะเล การครอบครองและอ้างสิทธิ์ในทะเล เส้นทางการเดินเรือสากล ความตึงเครียดในแต่ละอนุภูมิภาคของเอเชีย ซึ่งเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาความขัดแย้งได้ง่าย อีกทั้งการเติบโตของมหาอำนาจในภูมิภาคอย่างจีน ทำให้สหรัฐฯ มุ่งที่จะขยายบทบาทของตนและจัดสมดุลของตนในภูมิภาคใหม่ ด้วยการกระชับความสัมพันธ์กับพันธมิตรเดิมในภูมิภาคและสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับอาเซียน (ASEAN) ในกรอบต่างๆ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ ความมั่นคง อีกทั้งจัดวางความสัมพันธ์กับจีนบนพื้นฐานของคุณค่า บรรทัดฐาน และกฎหมายระหว่างประเทศร่วมกัน

ขณะที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจีนฉบับที่ ๑๓ และแผนการปฏิรูปกองทัพจีน ปี ๒๐๒๐ มีความเชื่อมโยง และสนับสนุนต่อการสร้างความ

แข็งแกร่งและขยายบทบาทการเป็นมหาอำนาจของจีนในภูมิภาค ในทุกมิติไปพร้อมๆ กัน ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การเมืองระหว่างประเทศ และด้านการป้องกันประเทศ การปฏิรูปกองทัพของจีนตามแนวทางเชิงรุก การให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางทะเล ตลอดจนการโต้แย้งในพื้นที่อ้างสิทธิ์ที่ยังไม่ชัดเจนระหว่างจีนกับประเทศคู่พิพาท

ปัจจุบันทะเลจีนใต้กำลังมีปัญหาคือพิพาทในการอ้างกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ดังกล่าวของหลายฝ่าย ซึ่งมหาอำนาจทั้งสหรัฐฯ และจีนให้ความสำคัญและต้องการรักษาบทบาทและผลประโยชน์ของตนไว้อย่างเต็มที่ สหรัฐฯ มีความกังวลต่อการแสดงออกเพื่ออ้างกรรมสิทธิ์ในทะเลจีนใต้ของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะการเดินทางเรือผ่านทะเลจีนใต้และทะเลจีนตะวันออก ที่จะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้ทั้งในด้านการเป็นคู่แข่ง และเป็นภัยต่อเสถียรภาพความมั่นคง รวมทั้งเรื่องเศรษฐกิจเสรีนิยมประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และสิ่งแวดล้อม ฯลฯ สหรัฐฯ สนับสนุนนโยบายที่ส่งเสริมเสรีภาพและเสถียรภาพการเดินทางเรือในน่านน้ำดังกล่าว อีกทั้งเรียกร้องการแก้ปัญหาแบบพหุภาคี อย่างไรก็ตาม ก็ได้เพิ่มบทบาททางการทหารด้วยการจัดส่งกองกำลังทางเรือเข้ามาเคลื่อนไหวในพื้นที่ พร้อมทั้งขยายบทบาทในภูมิภาค (Pivot to Asia) มากยิ่งขึ้น ขณะที่จีนก็ดำเนินยุทธศาสตร์ทางการทหารในเชิงรุกและให้ความสำคัญต่อความมั่นคงทางทะเล จากประเด็นดังกล่าวนี้ส่งผลให้หลายประเทศในภูมิภาคมีความกังวลและก่อให้เกิดความตึงเครียดด้านความมั่นคงตามมาด้วยการแข่งขันกันด้านการทหาร อย่างไรก็ตามจีนได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศในลักษณะของการสร้างความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคทางเศรษฐกิจ การค้า และการเมืองระหว่างประเทศ เพื่อลดความหวาดระแวง แสวงหาความร่วมมือและพันธมิตรเพิ่มมากขึ้น ตามแนวคิดครอบครัวเดียวกัน

บททิ้งท้าย

การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของมหาอำนาจทั้งสองดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ทั้งจีนและสหรัฐฯ ต้องการสร้างความยอมรับในฐานะผู้นำในภูมิภาคด้วยการสร้างความร่วมมือกับประเทศต่างๆ และส่งเสริมความร่วมมือที่มีอยู่กับพันธมิตรให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น โดยมีพื้นฐาน แนวคิดการวางยุทธศาสตร์ ปัจจัยและสภาพแวดล้อมของตน อาจมีทั้งความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกัน ซึ่งมีผลต่อการปรับท่าทีในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละอนุภูมิภาค โดยเฉพาะในกรณีข้อพิพาททะเลจีนใต้

สำหรับประเทศไทยแล้ว ไทยเป็นประเทศพันธมิตรที่ดีกับทั้งจีนและสหรัฐฯ มาอย่างยาวนาน ซึ่งแม้ในปัจจุบันนี้ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศระหว่างไทยกับสหรัฐฯ จะชะลอตัวลง แต่ก็มีแนวโน้มดีขึ้นในอนาคต ซึ่งไทยต้องรักษาบทบาทที่ดีนี้ไว้และไม่เข้าไปอยู่ในท่ามกลางความขัดแย้งของมหาอำนาจ สำหรับการอ้างสิทธิ์ในพื้นที่ทะเลจีนใต้ระหว่างหลายประเทศที่เกี่ยวข้องนั้น ไทยมิได้เป็นคู่พิพาทในกรณีดังกล่าว จึงควรมีบทบาทสนับสนุนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยหลักสันติวิธีในกรอบกฎหมายระหว่างประเทศอย่างสร้างสรรค์ซึ่งไทยยึดถือตลอดมา.....

อ้างอิง

- <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/02/06/fact-sheet-2015-national-security-strategy>
- www.senate.go.th/pdf/chaina_economic_plan.pdf